

Handicap & Recht

2022 | 1-2

REDACTIONEEL

Pleidooien voor menselijkheid
Mr. D.C. Houtzager

ARTIKELEN

Mantelzorg: vrijwillig maar niet vrijblijvend. Waar staat de mantelzorger in het doolhof van de langdurige zorg?
Mr. S.E. Fortuin

De rechtspositie van mensen met een verstandelijke beperking binnen de Wet zorg en dwang bezien vanuit artikel 12 van het VN-verdrag Handicap
Mr. F. Schuthof

Eenzijdig overheidshandelen. Het wordt tijd om overheidshandelen onder het bereik van de gelijkebehandelingswetten te brengen
Mr. P.C. Vas Nunes

VN-verdrag Handicap en Nederlandse rechtspraak: een nog wat 'onbeholpen' relatie
J.S. Ogier LL.B.

JURISPRUDENTIE

Verhuizing en Wmo-voorzieningen: pas de wet soepeler toe. Rechtbank Gelderland 22 juli 2022
Mr. L. Veenman

Pleidooien voor menselijkheid

Mr. D.C. Houtzager*

In september 2022 bood Rina Arendse een manifest aan de Tweede Kamer aan. Rina is al jarenlang afhankelijk van zorg. Maar het voelt alsof de regels en verplichtingen die gemeente en zorgverzekeraar haar opleggen, haar verstikken. Zij is het zat om elk jaar opnieuw een indicatie te moeten aanvragen, met de bijbehorende, vaak intieme vragen. In haar manifest pleit ze ervoor om als Mens met Naam gezien te worden en om de vernederende indicatiegesprekken achterwege te laten. Ze heeft de website mensmetnaam.nl opgezet om aandacht te vragen voor menswaardige toegang tot de zorg.

Rina kaart een algemeen probleem aan: het mensbeeld van de overheid, dat overwegend een negatief beeld is. Mensen die zorg vragen, die een uitkering op grond van de Participatiewet aanvragen of die een beroep op de Wmo doen, worden eerder uit wantrouwen dan uit vertrouwen benaderd. Burgers moeten als zelfredzame personen hun weg weten te vinden in de regels en formaliteiten die zorgaanbieders hen op grond van de wet opleggen. Voor veel mensen klopt dat rationele mensbeeld niet. Denktanks als de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid en de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving hebben aangetoond dat veel mensen weinig mogelijkheden hebben om aan die regels te voldoen.¹ Hun doenvermogen is gering en het mensbeeld dat de overheid van hen heeft, is te hoog gegrepen. Voor de oplossing wordt ruimte aan de wetgever, uitvoeringsorganisaties en professionals gevraagd om van de dominante mensbeelden af te wijken wanneer de situatie daarom vraagt.

* Mr. D.C. (Dick) Houtzager is wetenschappelijk medewerker bij de Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme en hoofdredacteur van *Handicap & Recht*.

¹ WRR (2017), *Weten is nog geen doen. Een realistisch perspectief op zelfredzaamheid*, Den Haag: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid en RVS (2021), *Machtige Mensbeelden. Kiezen voor een menswaardig bestaan*, Den Haag: Raad voor Volksgezondheid en Samenleving.

In dit nummer besteedt *Handicap & Recht* in verschillende bijdragen aandacht aan het gebrek aan vertrouwen in zorgvragers.

Sanny Fortuin kijkt naar mantelzorgers in Nederland en constateert dat de wetgeving rondom langdurige zorg een doolhof is. Ze kijkt naar de privaatrechtelijke constructie van een vaststellingsovereenkomst met de wettelijke zorguitvoerder (zorgkantoor, gemeente etc.) die de rechtspositie van de mantelzorger volgens Fortuin kan versterken. Door vooraf afspraken te maken zijn de wederzijdse verplichtingen duidelijker, wat ook het risico op overbelasting verkleint. Ondanks goede bedoelingen van mantelzorgers staat de regelgeving een goede zorgverlening van mensen die het nodig hebben in de weg.

Fiore Schuthof bespreekt de Wet zorg en dwang (Wzd) en legt die langs de lat van het VN-verdrag Handicap. Artikel 12 van dat verdrag schrijft voor dat mensen met een beperking onder alle omstandigheden het recht hebben om zelf te beslissen welke behandeling ze ondergaan. Het verdrag gaat uit van een grote mate van vertrouwen dat mensen zelf kunnen bepalen wat zij willen. Schuthof onderzoekt de vraag of onder de Wzd de handelingsbekwaamheid van mensen die gedwongen zorg ondergaan voldoende gewaarborgd is. In oktober 2022 verscheen de tweede wetsevaluatie van de Wzd. Daarin ontbrak het perspectief van het VN-verdrag Handicap. Schuthofs artikel vult die leemte.

Wie zich gediscrimineerd voelt, kan een beroep doen op de gelijkebehandelingswet en laten vaststellen of er daadwerkelijk sprake van discriminatie was. Het College voor de Rechten van de Mens is de aangewezen instantie om daarover te oordelen. Alleen, als de overheid iemand discrimineert, kan dat niet onderzocht en beoordeeld worden. De wet sluit alle 'eenzijdig overheidshandelen' uit. Is dat terecht, na de ophef rond de benadeling van mensen met een niet-Nederlandse naam door de Belastingdienst? Peter Vas Nunes, gepensioneerd advocaat, bespreekt de vraag of de huidige wet nog voldoet.